

نشر گل واژه

کار و تمرین

اجتماعی

پنجم ابتدایی

مؤلف: زهرا گیتی نژاد

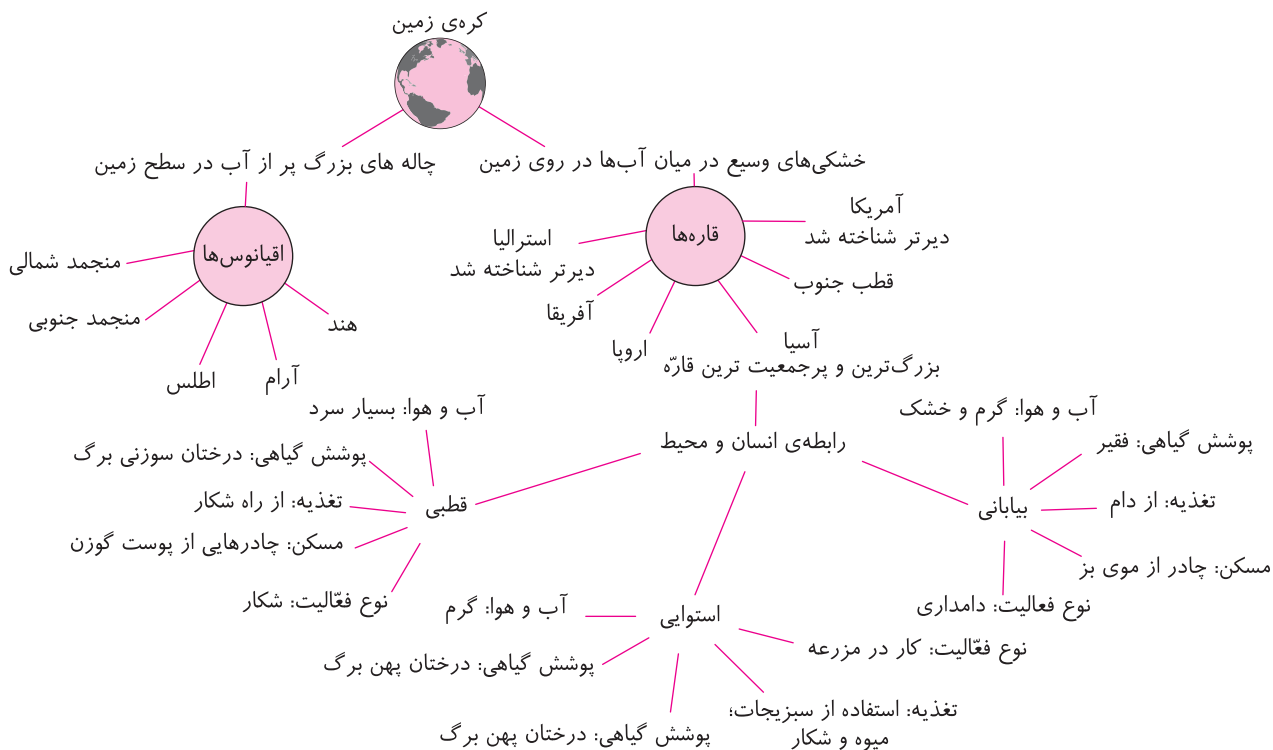
اهداف

✓ دانش‌آموز عزیز در پایان این درس:

با مفهوم قاره و اقیانوس آشنا می‌شود.

با شیوه‌های مختلف زندگی در نواحی مختلف آب و هوایی آشنا می‌شود.

مفاهیم

فَعَالِیْت

۱ در جدول زیر یکی با بقیه فرق دارد، آن را مشخص کن.

زندی قطبی	یخ - اسکیمو - میمون - پوست خز - درختان سوزنی برگ - روباه قطبی
زندگی در جنگل‌های استوایی	باران - مالزی - نارگیل - شکار - قبیله - جمع‌آوری میوه و سبزی
زندگی در نواحی بیابانی	چراگاه - کوچ - شتر - هوای گرم و خشک - دام‌پروری - سورتمه

۲ جمله‌های ستون (۱) را به قاره‌های ستون (۲) وصل کن.

۲

- ☐ آسیا
- ☐ اروپا
- ☐ آمریکا
- ☐ آفریقا
- ☐ استرالیا

۱

- ☐ دیرتر شناخته شدند.
- ☐ این سه قاره نزدیک یکدیگرند.
- ☐ پرجمعیت‌ترین کشورها (چین و هند) در این قاره قرار دارند.

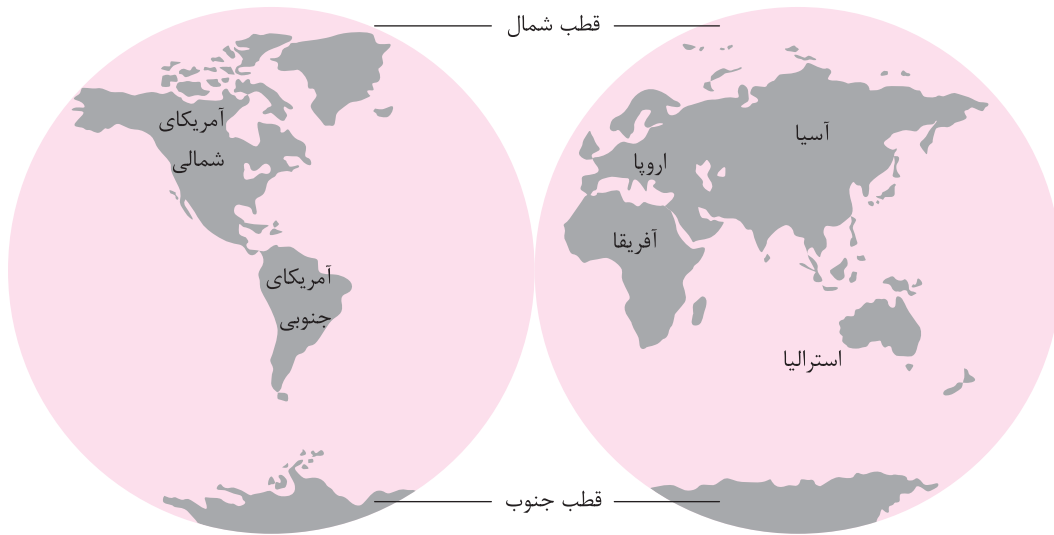
۳ نام جانور هر ناحیه آب و هوایی را در جای خود در جدول بنویس.

ناحیه ی قطبی	ناحیه ی استوایی	ناحیه ی بیابانی

جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کن.

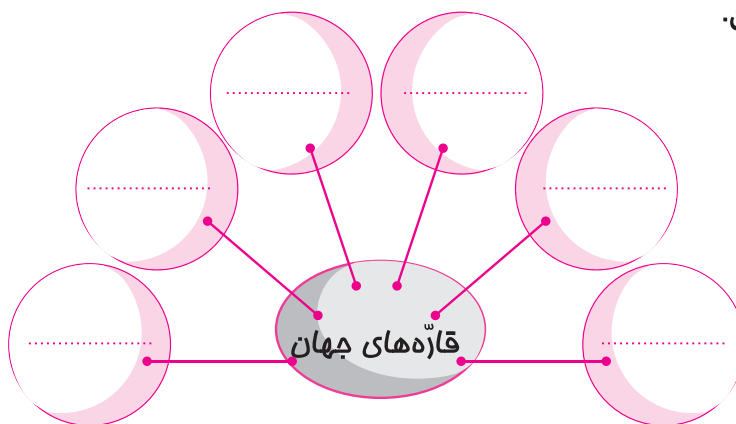
۴

- الف. کره‌ی زمین از شش قاره تشکیل شده است: قاره‌ی قطب جنوب، .....، .....، .....، .....، .....، .....
 ب. کره‌ی زمین دارای پنج اقیانوس است: اقیانوس آرام، .....، .....، .....، .....
 پ. بعضی از قاره‌ها دیرتر شناخته شدند؛ مانند قاره‌ی: ..... و .....

نمودار را کامل کن.

۵

به جمله‌های زیر دقت کن، در هر جمله یک مورد اشتباه است، درست آن را بنویس. (فعل جمله را تغییر نده).

۶

- الف. آب‌های روی کره‌ی زمین کم‌تر از خشکی‌هاست. ....
 ب. اقیانوس آرام بین قاره‌ی آفریقا و آمریکا قرار دارد. ....
 پ. بین قاره‌ی آسیا و آمریکا، اقیانوس هند قرار گرفته است. ....
 ت. قاره‌ی آمریکا پهناورترین قاره‌ی جهان است. ....
 ث. چین و پاکستان پرجمعیت‌ترین کشورهای جهان هستند. ....

۷ نمودار را کامل کن.

تمرین

الف. گزینه‌ی درست را با علامت X نشان بده.

۱ کدام یک از قاره‌ها دیرتر کشف شدند؟

الف. آمریکا و آفریقا ☐ ب. آمریکا و استرالیا ☐ پ. آسیا و استرالیا ☐ ت. آمریکا و آسیا ☐

۲ پهناورترین قاره‌ی جهان است.

الف. آسیا ☐ ب. آمریکا ☐ پ. آفریقا ☐ ت. اروپا ☐

۳ کدام اقیانوس میان قاره‌ی اروپا، آفریقا و آمریکا قرار دارد؟

- الف. آرام ☐ ب. هند ☐ پ. اطلس ☐ ت. منجمد شمالی ☐

ب. جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب پر کن.

۴ ..... بیشترین سطح کره‌ی زمین را فرا گرفته‌اند.

۵ در سرزمین‌های مجاور سیبری ..... زندگی می‌کنند.

پ. درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کن.

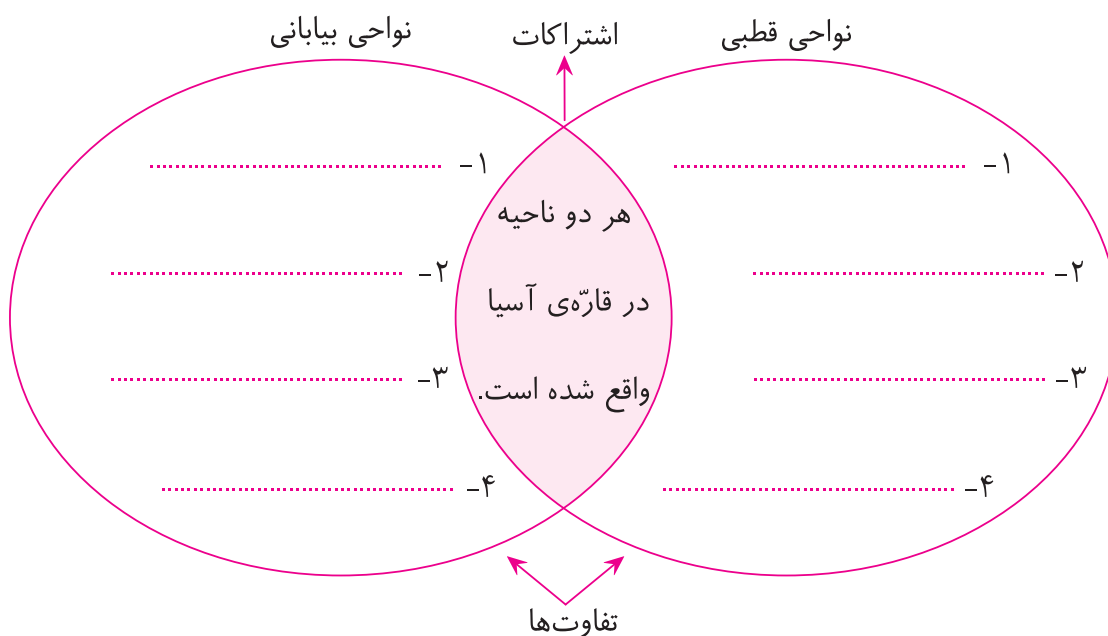
۶ خط استوا از جنوب آسیا می‌گذرد. ☐ درست ☐ نادرست

۷ پوشش گیاهی نواحی بیابانی، درختان سوزنی برگ است. ☐ درست ☐ نادرست

۸ چاله‌های بزرگ سطح زمین را که پر از آب باشد اقیانوس می‌گویند. ☐ درست ☐ نادرست

۹ سه قاره‌ی آسیا، اروپا، آمریکا به یک‌دیگر نزدیک‌اند. ☐ درست ☐ نادرست

ت. نمودار را کامل کن.

خشکی‌ها
بومیان اسکیموها
آب‌ها

ث. برای پرسش‌های زیر پاسخ کامل بنویس.

۱۰ در کدام ناحیه‌ی آب و هوایی آسیا مردم به صورت قبیله‌ای زندگی می‌کنند؟

۱۱ اسکیموها خانه‌های زمستانی خود را از چه می‌سازند؟

۱۲ سرزمین‌های جدید چگونه کشف شدند؟

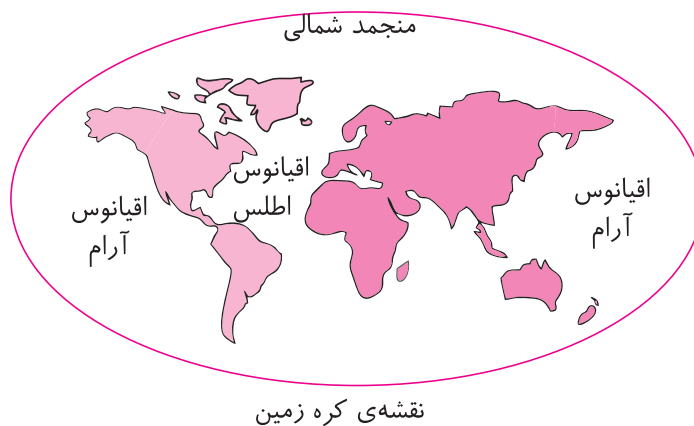
۱۳ در هر ردیف یکی با بقیه فرق دارد، آن را مشخص کن.

اقیانوس‌ها	آرام - هند - منجمد شمالی - دریای عمان
قاره‌ی آمریکا	بومیان پراکنده - نیمی از جمعیت جهان - دیرتر شناخته شد - دو تکه
قاره‌ی آسیا	سورتمه - برنج - جنگل انبوه - خط استوا

۱۴ با توجه به نقشه‌ی کره‌ی زمین، در جنوب قاره‌ی آسیا چه اقیانوسی قرار دارد؟ نام آن را بنویس.

۱۵ در روی نقشه آب‌ها را آبی رنگ بزن.

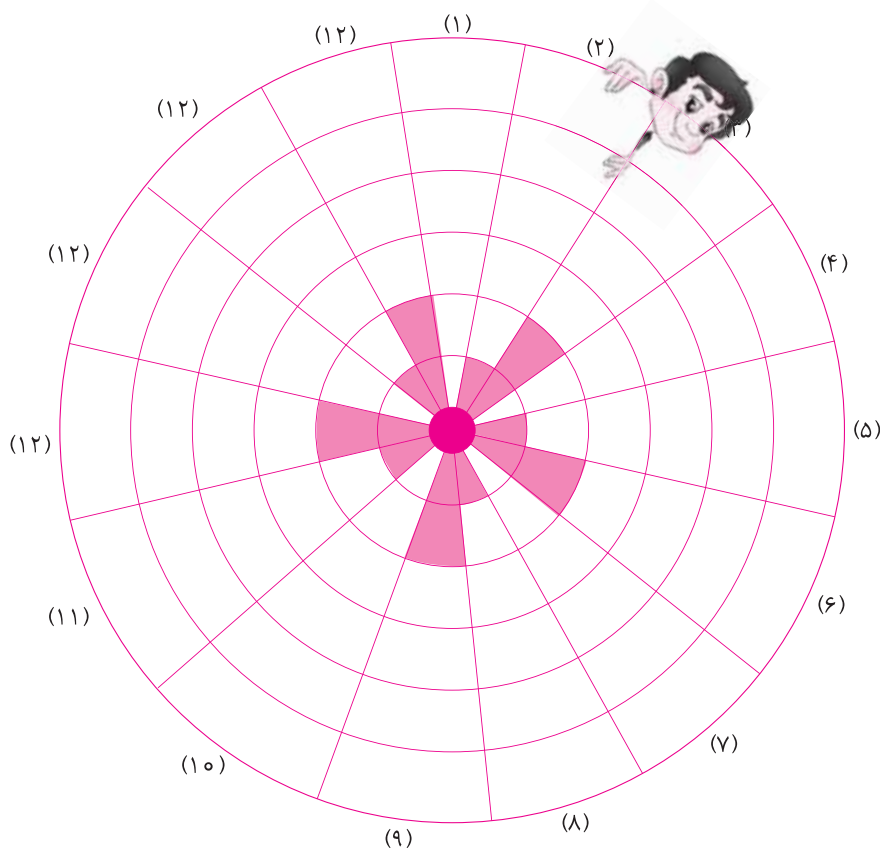
۱۶ در روی نقشه نام قاره‌ها را در جای خود بنویس.

جدول زیر را حل کن.

۱. وسیله حمل و نقل اسکیموها است.
۲. قاره‌ای نزدیک به قاره‌ی آسیا و آفریقا
۳. خشکی‌های وسیع در میان آب‌ها
۴. لباس اسکیموها که آنان را از سرما حفظ می‌کند.
۵. عده‌ی کمی از مردم بومی در کشورهای ..... و اندونزی به صورت قبیله‌ای زندگی می‌کنند.
۶. اسکیموها از پوست این حیوان در تابستان خانه‌های چادری می‌سازند.
۷. قاره‌ای در جنوب قاره‌ی اروپا
۸. این حیوان در جنگل‌های استوایی زندگی می‌کند.
۹. اسکیموها غذایشان را از این راه به دست می‌آورند.
۱۰. در گذشته‌ی دور تعداد کمی از این مردم به طور پراکنده در قاره‌ی آمریکا و استرالیا زندگی می‌کردند.
۱۱. این جانور در نواحی قطبی زندگی می‌کند.
۱۲. پرجمعیت‌ترین قاره است.
۱۳. برخی از مردم ناحیه‌ی استوایی در مزرعه‌ها این میوه را می‌کارند.
۱۴. نام خانه‌های زمستانی اسکیموها
۱۵. پوشش گیاهی در ناحیه‌ی بیابانی ..... است.

جدول خودارزیابی فصل سوم

✿ عزیزم، جدول خودارزیابی به شما کمک می‌کند تا به میزان یادگیری خود پی ببری، با دقت بخوان و علامت بگذار.

بله	خیر	
		با نام و جهت کشورهای همسایه‌ی ایران آشنا شدم.
		با ویژگی‌های آب و هوا، ناهمواری، صنایع، معادن، محصولات کشاورزی، دین، زبان و پایتخت برخی از کشورهای همسایه‌ی ایران (جمهوری آذربایجان، ارمنستان، ترکمنستان و پاکستان) آشنا شدم.
		حرکت‌های زمین را یاد گرفتم.
		می‌توانم خط‌های فرضی زمین را روی نقشه رسم کنم و ویژگی هر کدام را بیان کنم.
		با مفهوم قاره و اقیانوس آشنا شدم.
		با نام قاره‌ها و اقیانوس‌های روی کره‌ی زمین آشنا شدم.
		با آب و هوا، پوشش گیاهی، تغذیه، مسکن و نوع فعالیت، سه ناحیه آب و هوایی آسیا آشنا شدم.

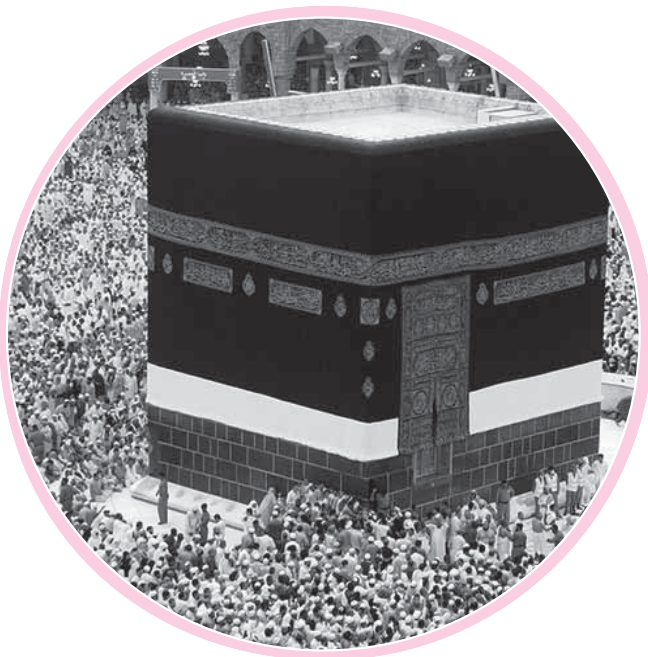
فصل چهارم: زیارت مکان‌های مقدّس

درس پانزدهم: بازگشت از سفر حج

درس شانزدهم: مدینه شهر پیامبر (ص)

درس هفدهم: سفر به کربلا (۱)

درس هجدهم: سفر به کربلا (۲)

اهداف

✓ دانش آموز عزیز در پایان این درس:

- با نقشه‌ی آب و هوای کشور عربستان آشنا می‌شوی.
- با چگونگی پیدایش دین اسلام آشنا می‌شوی.
- با چگونگی پیدا کردن جهت قبله در ایران آشنا می‌شوی.
- با شهرهای مقدّس مسلمانان در سرزمین عربستان آشنا می‌شوی.

مفاهیم

✓ خطّ زمان پیدایش دین اسلام تا بازگشت دوباره‌ی مسلمانان به مکه

شعب ابی‌طالب	هجرت یاران به حبشه	آزار و اذیت مسلمانان	وعده‌ی پول و مقام	دعوت آشکار	مأموریت پنهانی	بعثت حضرت محمد (ص)	غار حرا
مسلمانان مجبور شدند با بت‌پرستان عهدنامه امضا کنند و به مدّت سه سال در درّه‌ی شعب ابی‌طالب زندگی سختی داشتند تا فرمان آمد که موریانه عهدنامه را خورده است.	آزار و اذیت یاران پیامبر به قدری بود که پیامبر به یارانش دستور داد به حبشه هجرت کنند، زیرا پادشاه حبشه مردی عادل بود و مسلمانان توانستند به راحتی زندگی کنند.	وقتی کافران و بت‌پرستان فهمیدند که حضرت محمد (ص) از مبارزه دست برنمی‌دارد، به آزار و اذیت یارانش پرداختند و حتّی پیامبر را با سنگ مجروح کردند	ثروتمندان و بت‌پرستان مکه از خداپرستی مردم احساس خطر کردند، تصمیم گرفتند با دادن پول و مقام به حضرت محمد (ص) ایشان را از خداپرستی بازدارند، اما موفق نشدند.	بعد از سه سال خداوند به پیامبر اسلام مأموریت مردم را به طور پنهانی به دین اسلام دعوت کند.	پیامبر اسلام مأمور شدند تا به پیامبری برگزیده شدند. دین اسلام دعوت کنند.	حضرت محمد (ص) در غار حرا از طرف خدا به پیامبری بود. این غار در نزدیکی شهر مکه قرار دارد.	محلّ عبادت حضرت محمد (ص)

✓ شهرهای مکه و مدینه در عربستان از مهم ترین شهرهای مقدّس مسلمانان است.

✓ همه‌ی مسلمانان جهان به سمت قبله نماز می‌خوانند.

✓ کشور عربستان در جنوب غربی ایران قرار دارد و برای پیدا کردن قبله در ایران اگر جهت جنوب غربی را پیدا کنیم رو به قبله ایستاده‌ایم. با قبله‌نما هم می‌توانیم قبله را پیدا کنیم

فصلیت

۱ جدول را با گذاشتن علامت X کامل کن.

ویژگی	موقعیت	غار حرا	مکه	مسجدالحرام	شبه جزیره	مدینه	جنوب غربی	کعبه
جهت آن در ایران قبله را نشان می دهد.								
مهم ترین شهرهای مقدّس مسلمانان								
قبله مسلمانان است.								
پیامبر اسلام برای راز و نیاز با خدا به آن جا می رفت.								
به سرزمینی که از سه طرف به آب و از یک طرف به خشکی راه دارد.								

۲ نمودار را کامل کن.

اتفاق

مسلمانان به درّه ی شعب ابی طالب رفتند.

نتیجه

اتفاق

کافران، مسلمانان ما را آزار و اذیت کردند.

نتیجه

اتفاق

کافران عهدنامه را نوشتند و در خانه ی کعبه گذاشتند.

نتیجه

۳ واژه‌های زیر را تعریف کن.

- شبه جزیره: .....
- مسجد الحرام: .....
- طواف: .....
- هجرت: .....

۴ کارت رویدادهای تاریخ اسلام را به ترتیب زمان مرتب کن و در سمت چپ بنویس.

۱	پیامبر مأموریت یافت تا مردم را پنهانی به دین اسلام دعوت کند.
۲	پیامبر و یارانش مجبور شدند به درّهی شعب ابی طالب بروند.
۳	پیامبر و سایر مسلمانان به مکه بازگشتند.
۴	پیامبر و یارانش سه سال در درّهی شعب ابی طالب بودند.
۵	جمعی از مسلمانان به حبشه رفتند.
۶	کافران حضرت محمد (ص) و یارانش را آزار می‌دادند.
۷	حضرت محمد (ص) در غار حرا به پیامبری برگزیده شد.
۸	حضرت محمد (ص) مأموریت یافت تا مردم را آشکارا به دین اسلام دعوت کند.
۹	کافران با وعده‌ی پول و مقام تصمیم داشتند حضرت محمد (ص) را از راه خداپرستی بازدارند.
۱۰	ابوطالب خبر خورده شدن عهدنامه توسط موریانه را به مسلمانان داد.

۵ به گفت و گوها دقت کن، به نظر تو پاسخ چه کسی درست تر است؟

تمرین

الف. گزینه ی درست را با علامت X نشان بده.

۱ شبه جزیره ی عربستان در کدام سمت ایران قرار دارد؟

- الف. جنوب غربی ایران ☐ ب. شمال غربی ایران ☐
- پ. غرب ایران ☐ ت. جنوب شرقی ایران ☐

۲ پس از چند سال حضرت محمد (ص) از طرف خداوند مأموریت یافت تا همه ی مردم را به دین اسلام دعوت کند؟

- الف. پنج سال ☐ ب. سه سال ☐ پ. دو سال ☐ ت. چهار سال ☐